

Vekarasta vaariin. Tulevaisuuden näköaloista yksilön näkymiksi.
Alueiden ennakointiseminaari Joensuussa 14.-15.3.2013

Venäjän potentiaali ja Itä-Suomen näkymät

Heikki Eskelinen
Karjalan tutkimuslaitos

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO

1. Mikä ja missä on Itä-Suomi?

Erilaisia aluerajauksia

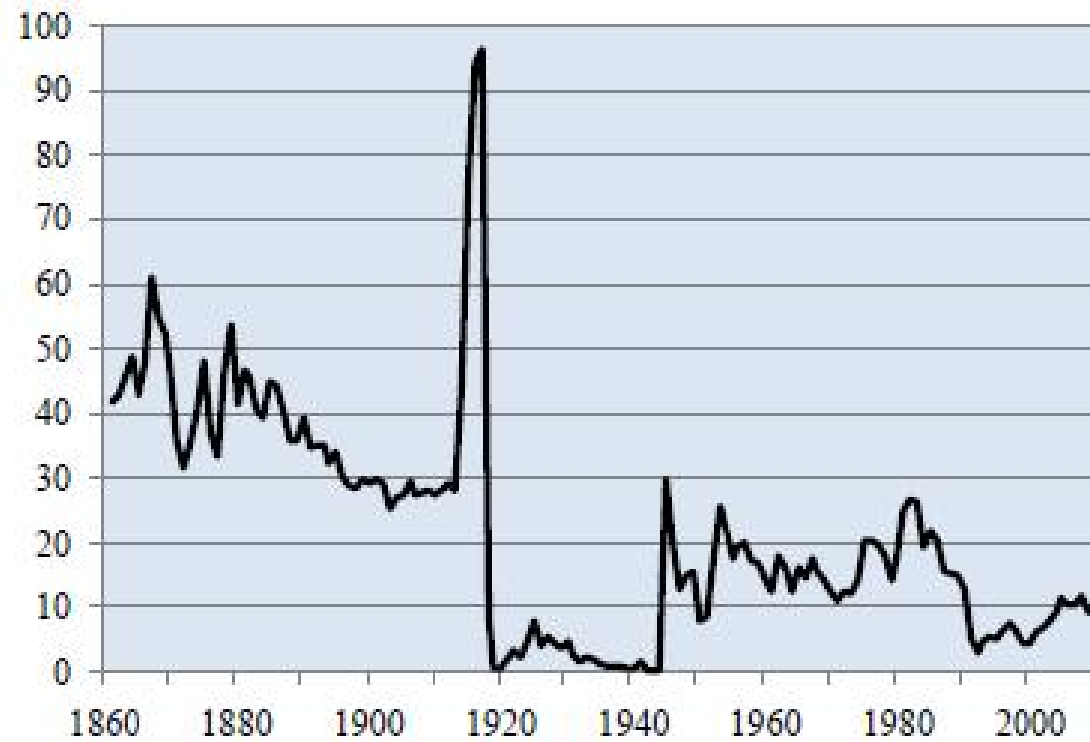
- Neljä maakuntaa: Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala ja Kainuu
- Saimaan seudun historiallinen talousalue: ml. Etelä-Karjala, pl. Kainuu
- Venäjän raja-alue, ml. Etelä-Karjala ja Kymenlaakso
-

2. Aluekehityksen "suuri dynamiikka"

- vaikutukset Itä-Suomen kehityskuvaan?

- Resurssi- ja tuotantoperusta
 - erikoistunut tuotantoalue
- Infrastrukturi
 - teknologisen muutoksen vaikutukset
- Instituutiot
 - hyvin toimiva hallintojärjestelmä
 - rajaregiimin äkilliset muutokset ja erilaiset kaudet

Venäjän osuus Suomen viennistä, 1860-2012

Lähde: Laine 2013, 18.

3. Vuodesta 1990 eteenpäin

- 1992: uusi bilateraallinen perussopimus YYA-sopimuksen tilalle
- 1995: Suomen EU-jäsenyys
- 1997: EUn ja Venäjän Federaation kumppanuus- ja yhteistyösopimus
- 2001: Schengen
- 2012: Venäjä WTO:n jäseneksi

4. Raja-alueiden perspektiivi

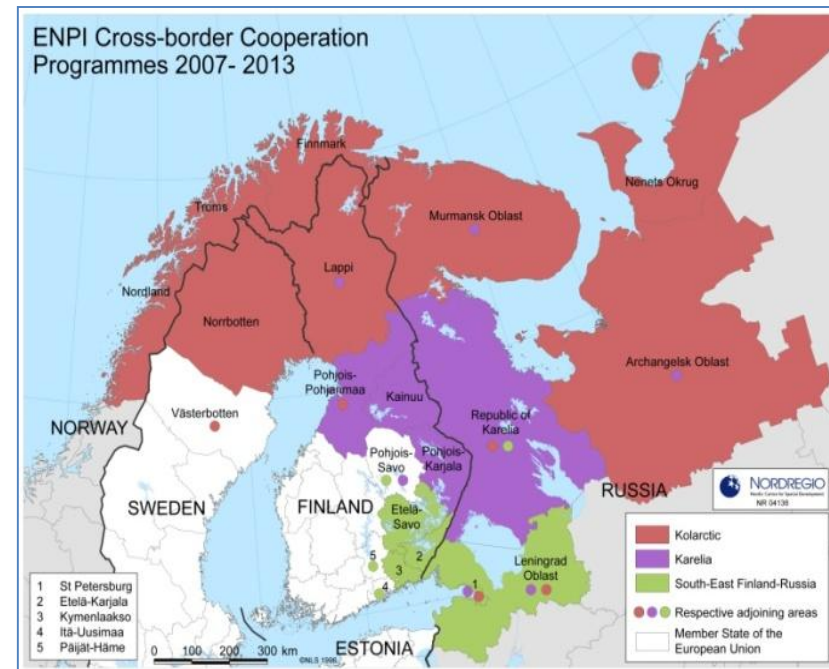
- naapurialueiden yhteyksien rakentuminen

- Yhteistyöohjelmat
- Rajanylitykset
- Muuttoliike
- Kauttakulkuliikenne
- Raaka-ainetuonti
- Ulkomaankauppa ja investoinnit

Yhteistyöohjelmat

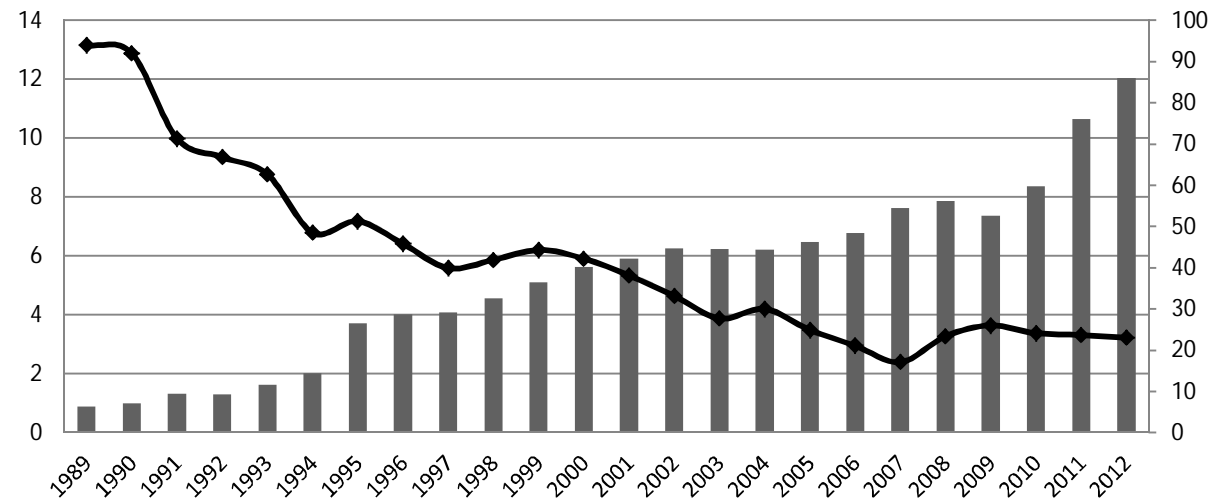
- Lähialueyhteistyö (-2012)
- INTERREG ja Tacis (Euregio Karelia v. 2000)
- Naapuruuusohjelma
- ENPI, 2009-
- ENI??

- Edesauttavat sekä liiketoiminnan että kansalaisyhteiskunnan yhteyksiä

Rajanylitykset

Lukumäärä (miljoonia) ja suomalaisten osuus (prosenttia)

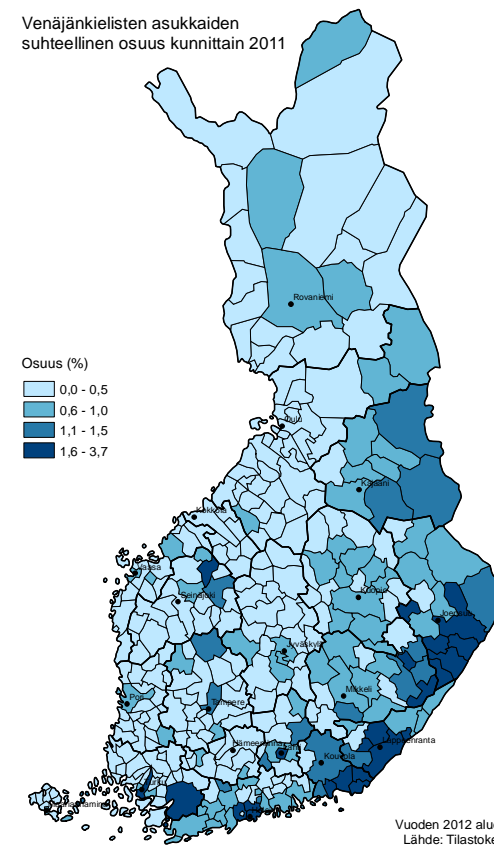
Ketkä ylittävät rajan ja mitä varten?

- Kaakkois-Suomen rajanylityspaikoilla
 - noin 60 prosenttia venäläisten matkoista ostosmatkoja, kolmannes lomamatkoja
 - neljä viidesosaa matkustajista Pietarin alueelta
 - Suomessa kävi vain noin 700 000 eri henkilöä Venäjältä
 - matkustajapotentiaali: noin kolmasosa pietarilaisista käynyt Suomessa; alle puolella ulkomaanpassi
- Niirala/Värtsilä rajanylityspaikka Pohjois-Karjalassa: 1,5 miljoonaa ylitystä vuonna 2012
 - vrt. naapurialueiden väestömäärä

Muuttoliike

- Venäjänkielinen väestö Itä-Suomen maakunnissa v. 2011

Kymenlaakso	4095
Etelä-Karjala	3410
Etelä-Savo	1345
Pohjois-Savo	1576
Pohjois-Karjala	2429
Kainuu	771
yhteensä	13626

Kauttakululiikenne

- "ylivuotoa Pietarista"

- Merkittävä osa Venäjän tuonnista kulkee Suomen kautta; palveluvientiä mukana
- Suhdanteet, geopolitiikka ja muuttuvat rajakäytännöt aiheuttavat epävarmuutta
- Vaikutus infrastruktuuri-investointeihin

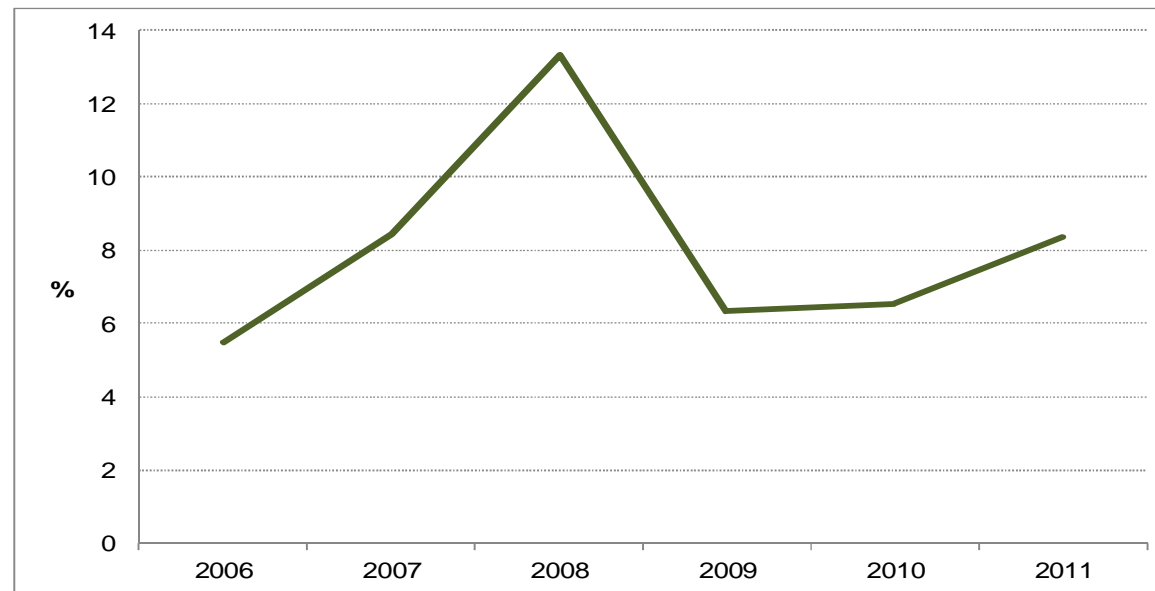
Raaka-ainetuonti

- Rajan "normalisoituminen" yhdisti kaksi metsäsektoriin erikoistunutta aluetta toisiinsa 1990-luvulla
 - raakapuun tuonti Suomeen moninkertaistui
 - Itä-Suomen metsäteollisuustuotanto kasvoi
 - Karjalan tasavalta "kehitysloukussa"
- Venäjän uusi talousstrategia, vientimaksut supistivat raakapuukauppaa
- WTO:n vaikutus?
 - ei kuitenkaan paluuta entiseen asetelmaan

Ulkomaankauppa ja investoinnit

- esimerkkinä Pohjois-Karjala

Venäjän viennin osuus teollisuuden viennistä Pohjois-Karjalassa vuosina 2006-2011
(Lähde: Pohjois-Karjalan ELY-keskus: vientikysely)

5. Kokoavia huomioita

- Itä-Suomen näkymät?
 - Venäjän vaikutukset merkittäviä; kasautumassa tiettyihin paikkoihin Itä-Suomen sisällä
 - Venäjän WTO-jäsenyyden vaikutukset?
- Millaista olisi "itäorientoitunut" paikkaperusteinen (place-based) kehittämisspolitiikka? (ml. koulutus, maankäyttö, liikenneyhteydet,...)
- Katse pohjoiseen vai itään?
 - Itä-Suomessa enemmän itään; EUn suuntaan taktinen liittoutuminen pohjoisen kanssa
- Venäjä on (WTO:n jäsenenäkin) erilainen, arvaamatonkin, joten epävarmuudet eivät väisty
 - Kuitenkin jo pelkkä talouden modernisaatio (venäläinen versio "eurooppalaistumisesta") on merkittävä asia Itä-Suomen kannalta

Lähteitä

Heikki Eskelinen (2011), "Different Neighbours: Interaction and Cooperation at Finland's Western and Eastern Borders" - Doris Wastl-Walter (2011) (eds.), The Ashgate Research Companion to Border Studies, 569-583. Aldershot: Ashgate.

Heikki Eskelinen, Ilkka Liikanen & James Scott (eds.), The EU –Russia Borderland: New Contexts for Regional Co-operation. Routledge 2013. 238 p.

Jussi Laine (2013), New Civic Neighborhood: Cross-Border Cooperation and Civil Society Engagement at the Finnish-Russian Border (esitarkastuksessa olevan väitöskirjan käsikirjoitus; Karjalan tutkimuslaitos, Itä-Suomen yliopisto).

Tutkimus- ja analysointikeskus TAK Oy (2012), Venäläisten ostosmatkailun merkitys ja tulevaisuuden näkymät. Etelä-Karjalan liitto, Kymenlaakson liitto. (www.tak.fi)

Työ- ja elinkeinoministeriö (2013), Katse pohjoiseen. Toimenpide-ehdotukset. TEM raportteja 2/2013. (http://www.tem.fi/files/35404/Katse_Pohjoiseen_-_toimenpide-ehdotukset.pdf)

Ilkka Pirhonen et al (2008), Income and Employment Effects of Change of Roundwood Use in Eastern Finland and the Republic of Karelia. Working Papers of the Finnish Forest Institute 70.

ITÄ-SUOMEN
YLIOPISTO

www.uef.fi